№ 000180

B-4R14-KI-QVB

PUNJABI

Paper II

(Literature)

Time Allowed : Three Hours | **Maximum Marks : 300**

INSTRUCTIONS

Candidates should attempt questions 1 and 5 which are compulsory, and any THREE of the remaining questions, selecting at least ONE question from each Section.

The number of marks carried by each question is indicated at the end of the question.

Answer must be written in Punjabi (Gurmukhi Script).

punjabiforias.com
by Satinder Sir

SECTION A

1. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਵਿ-ਟੋਟਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਤਿੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਗ-ਸਹਿਤ ਅਤੇ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ : *3×20=60*

(a) ਬਿਰਹਾ ਬਿਰਹਾ ਆਖੀਐ ਬਿਰਹਾ ਤੂ ਸੁਲਤਾਨ ।
ਫਰੀਦਾ ਜਿਤੁ ਤਨ ਬਿਰਹੁ ਨ ਊਪਜੈ ਸੋ ਤਨ ਜਾਣੁ ਮਸਾਨੁ ॥
ਫਰੀਦਾ ਏ ਵਿਸੁ ਗੰਦਲਾ ਧਰੀਆਂ ਖੰਡੁ ਲਿਵਾੜਿ ।
ਇਕਿ ਰਾਹੇਦੇ ਰਹਿ ਗਏ ਇਕਿ ਰਾਧੀ ਗਏ ਉਜਾੜਿ ॥
ਫਰੀਦਾ ਚਾਰਿ ਗਵਾਇਆ ਹੰਢਿ ਕੈ ਚਾਰ ਗਵਾਇਆ ਸੰਮਿ ।
ਲੇਖਾ ਰਬੁ ਮੰਗੇਸੀਆ ਤੂ ਆਂਹੋ ਕੇਰ੍ਹੇ ਕੰਮਿ ॥

(b) ਅਸੰਖ ਜਪ ਅਸੰਖ ਭਾਉ ॥
ਅਸੰਖ ਪੂਜਾ ਅਸੰਖ ਤਪਤਾਉ ॥
ਅਸੰਖ ਗਰੰਥ ਮੁਖਿ ਵੇਦ ਪਾਠ ॥
ਅਸੰਖ ਜੋਗ ਮਨਿ ਰਹਹਿ ਉਦਾਸ ॥
ਅਸੰਖ ਭਗਤ, ਗੁਣ ਗਿਆਨ ਵੀਚਾਰ ॥
ਅਸੰਖ ਸਤੀ, ਅਸੰਖ ਦਾਤਾਰ ॥

(c) ਉਮਰ ਗਵਾਈ ਵਿਚ ਮਸੀਤੀ
ਅੰਦਰ ਭਰਿਆ ਨਾਲ ਪਲੀਤੀ
ਕਦੇ ਤੌਹੀਦ ਨਮਾਜ਼ ਨਾ ਕੀਤੀ
ਹੁਨ ਕੀ ਕਰਨਾ ਈ ਸ਼ੋਰ ਪੁਕਾਰ
ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਨਵੀਓ ਨਵੀਂ ਬਹਾਰ ।

(d) ਮੈਨੂੰ ਬਾਬਲੇ ਦੀ ਸਹੁੰ ਰਾਂਝਣਾ ਵੇ,
ਮਰੇ ਜਾਉਂ ਜੇ ਤੁਸ ਥੀਂ ਮੁਖ ਮੋੜਾਂ ।
ਤੇਰੇ ਬਾਝ ਤਾਂ ਤਾਮ ਹਰਾਮ ਮੈਨੂੰ,
ਤੁਧ ਬਾਝ ਨਾ ਨੈਣ ਨਾਲ ਨੈਣ ਜੋੜਾਂ ।
ਖਾਜਾ ਖਿਜ਼ਰ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਕਸਮ ਖਾਧੀ,
ਥੀਵਾਂ ਸੂਰ ਜੇ ਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਰੀਤ ਤੋੜਾਂ ।
ਕੋੜ੍ਹੀ ਹੋਇ ਕੇ ਨੈਣ ਪਰਾਣ ਜਾਵਣ,
ਤੇਰੇ ਬਾਝ ਜੇ ਮੁਣਸ ਮੈਂ ਹੋਰ ਲੋੜਾਂ ।

2. ਸ਼ੇਖ ਫਰੀਦ ਅਤੇ ਬੁੱਲ੍ਹੇਸ਼ਾਹ ਦੇ ਸੂਫੀਵਾਦ ਦਾ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਅਧਿਐਨ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰੋ । 60

3. 'ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਬਾਣੀ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਸਮਾਜ ਉਸਾਰਨ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਰੇਕ ਮਨੁੱਖ ਆਦਰਸ਼ਕ ਜੀਵਨ ਜਿਉਂ ਸਕੇਗਾ ।' ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਕੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ । 60

punjabiforias.com
by Satinder Sir
Scanned with CamScanner

4. 'ਹੀਰ ਵਾਰਿਸ' ਇਕ ਪ੍ਰੇਮ-ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਕਲਾਤਮਕ ਬਿਰਤਾਂਤ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਆਰਥਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ, ਧਾਰਮਿਕ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਇਤਿਹਾਸ ਵੀ ਹੈ । ਦਲੀਲਯੁੱਕਤ ਉੱਤਰ ਲਿਖੋ ।

punjabiforias.com
by Satinder Sir

Scanned with CamScanner

SECTION B

5. ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਕਾਵਿ/ਗੱਦ ਖੰਡਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ *ਤਿੰਨ* ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ : **3×20=60**

(a) ਘਰੋਂ ਗਏ ਫ਼ਰੰਗੀ ਦੇ ਮਾਰਨੇ ਨੂੰ,
ਬੇੜੇ ਤੋਪਾਂ ਦੇ ਸਭ ਖੁਹਾਇ ਆਇ ।
ਛੋੜ ਆਫ਼ਤਾਂ ਨੂੰ ਮਗਰ ਲਾਇਓ ਨੇ,
ਸਗੋਂ ਆਪਣਾ ਆਪ ਗਵਾਇ ਆਇ ।
ਖੁਸ਼ੀ ਵਸਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਲਾਹੌਰ ਸਾਰਾ,
ਸਗੋਂ ਕੁੰਜੀਆਂ ਹੱਥ ਫੜਾਇ ਆਇ ।
ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਲੋਕ ਸਿੰਘ ਜੀ,
ਤੁਸੀਂ ਚੰਗੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਪਾਇ ਆਇ ।

(b) ਉਸ ਨੂੰ ਆਖ, ਅੱਖੀਂ ਆ ਕੇ ਦੇਖ ਜਾਏ,
ਸਾਨੂੰ ਕੂੰਜ ਦੇ ਵਾਂਗ ਕੁਰਲਾਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ।
ਵਾਟਾਂ ਵੇਹੰਦਿਆਂ, ਔਸੀਆਂ ਪਾਂਦਿਆਂ ਨੂੰ,
ਤਾਰੇ ਗਿਣ ਗਿਣ ਕੇ ਰਾਤਾਂ ਲੰਘਾਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ।
ਸਾਂਗਾਂ ਸਹਿੰਦਿਆਂ, ਜਿੰਦ ਲੁੜਛਾਂਦਿਆਂ ਨੂੰ,
ਘੁਲ ਘੁਲ ਹਿਜਰ ਵਿਚ ਮੁਕਦਿਆਂ ਜਾਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ।

(c) ਪੁੱਤਰ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲੈਣ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੇ-ਬਹਾ ਦੌਲਤ ਦੀ ਕਦਰ ਹੈ । ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੇ ਨੌਕਰ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਬੱਚੇ ਤੁਹਾਡੀ ਮਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ — ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾਂ ਦਾ ਨਿਰਾਦਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੰਦੇ ਪਰ ਨਿਰਾ ਇਹ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ । ਤੁਹਾਡੀ ਮਾਂ ਨੇ ਤੁਹਾਡਾ ਕੰਮ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਾਇਆ । ਉਹਨੂੰ ਇਤਬਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹਦੇ ਨਾਲੋਂ ਚੰਗੇਰਾ ਕੋਈ ਤੁਹਾਡਾ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ । ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਉਹਨੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੋਚਿਆ, ਉਹ ਕੀ ਸੁਣਾਵੇ ? ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਕਿਹੜੇ ਵੇਲੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਹੜੀ ਕਹਾਣੀ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ।

punjabiforias.com by Satinder Sir

Scanned with CamScanner

2008

(d) ਕਿਉਂ ਨਾ ਫਰੋਲਾਂ, ਇਹ ਸਿਵੇ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਬੁਝੇ । ਇਹਨਾਂ ਹੇਠ ਸਦਾ ਅੰਗਾਰ ਮਘਦੇ ਰਹੇ । ਜਦ ਬੈਣੋ ਇਸ ਘਰ ਵਿਚ ਸੀ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਦੋ ਤੀਵੀਆਂ ਵਸਦੀਆਂ ਸਨ । ਦੋਵੇਂ ਇਕ ਦੂਜੀ ਦੀਆਂ ਦੁਸ਼ਮਣ । ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਲਹੂ ਮੈਨੂੰ ਤੁੰਗਦਾ ਸੀ । ਬੈਣੋ ਮੇਰੀ ਸ਼ਰੀਕਣ ਸੀ । ਪਰ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ ਲਗਦੈ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੀ ਹੀ ਕੁੱਖ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੀ । ਉਹ ਠੀਕ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਗਲਤ । ਉਹ ਮੇਰੀ ਪੂਰਤੀ ਸੀ । ਮੇਰੇ ਸੁਤੇ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿਮੇਦਾਰ । ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਧੀ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੀ ਹੋਈ ਹੰਢਾ ਲਈ । ਬੈਣੋ ਮੇਰਾ ਹੀ ਰੂਪ ਸੀ ।

6. 'ਦਿਲਚਸਪ ਚਰਿਤਰ-ਚਿਤ੍ਰਣ, ਬੋਲੀ ਦੀ ਠੇਠਤਾ, ਮੁਹਾਵਰੇ ਦੀ ਠੁੱਕ ਅਤੇ ਚਮਤਕਾਰੀ ਸ਼ਬਦ-ਚੋਣ ਨੇ 'ਜੰਗਨਾਮਾ ਸਿੰਘਾਂ ਤੇ ਫ਼ਰੰਗੀਆਂ' ਨੂੰ ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ ਦੀ ਨਾਮਣਾ ਖਟਣ ਵਾਲੀ ਰਚਨਾ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ।' ਚਰਚਾ ਕਰੋ । 60

7. ਸ਼ੈਲੀ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਸ਼ੈਲੀਕਾਰ ਅਤੇ ਵਾਰਤਕਕਾਰ ਵਿਚ ਕੀ ਅੰਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ? ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ ਜਾਂ ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ ਨੂੰ ਇਕ ਸ਼ੈਲੀਕਾਰ ਵਜੋਂ ਪਰਖੋ । 60

8. 'ਇਕ ਮਿਆਨ ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ' ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਤਾਂ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਉਪਭਾਵਕ ਪਿਆਰ ਦੀ ਇਕ ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਕਹਾਣੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ । ਇਸ ਨਾਵਲ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਾਵਲ-ਕਲਾ ਦੇ ਗੁਣ-ਦੋਸ਼ ਪਰਖੋ । 60

punjabiforias.com
by Satinder Sir

Scanned with CamScanner